

CESTA KROJA

Objav tradície v modernej podobe
na Piešťansku a na Slovácku

Spoznajte tradície česko-slovenského pohraničia

Česko-slovenské pohraničie je región s veľmi bohatým kultúrnym dedičstvom, kde sú tradície prirodzenou súčasťou života miestnych obyvateľov.

Česko-slovenské pohraničie je región podhorí a údolí, kde sa stretáva české a slovenské prostredie. Na malom území tu nájdete dediny, vinohrady, mestá aj kúpele. Patrí sem moravské Slovácko a slovenské Piešťansko.

Počas roka sa tu konajú rôzne folklórne slávnosti, trhy a remeselné podujatia. Môžete navštíviť dielne tkáčov, vyšivačiek, paličkárov, klobučníkov či obuvníkov a pozrieť sa, ako vznikajú tradičné výrobky.

Cestovanie po regióne je príležitosťou spoznať miestnych ľudí, ich tradície a zistiť, ako sa folklór premieta do ich každodenného života.

Krojová tradícia v modernej podobe

V regióne sa kroje stále používajú pri sviatkoch, rodinných oslavách a folklórnych podujatiach. Zároveň sa z nich dnes čoraz častejšie preberajú len jednotlivé prvky – vyšivka na taške, vzor

na tričku, stuha vo vlasoch alebo detail na obuvi či inom doplnku. Tradičné motívy tak prirodzene vstupujú do bežného šatníka.

Podporte uchovanie našich tradícií

Tradície pretrvávajú dovtedy, kým je o ne záujem. Návštevou regiónu ich môžete podporiť aj vy – účasťou na podujatiach, návštevou remeselných dielní alebo rozhovorom s ľuďmi, ktorí nimi žijú. Stačí prísť – aj tým pomáhate tradíciám pokračovať.

Navštevujte **Cestu kroja** a spoznávajte krojové tradície prihraničia Slovácka a Piešťanska.

www.cestakroja.sk

Piešťansko

↔ región tradície, remesla a vinogradov

Región Piešťansko

Piešťansko je región, v ktorom sa tradície spájajú s remeslom, vinohradníctvom a aktívnym vidieckym životom.

Rozmanitosť krajiny sa prirodzene odráža aj v miestnych krojoch, zvykoch a hudbe jednotlivých obcí. Krajina je pestrá – tvoria ju úrodné nivy a lužné lesy pri Váhu aj vyššie položené obce pod Považským Inovcom. Nad regiónom sa týčia hrady Tematín a Čachtice.

Región zahŕňa mesto Piešťany s okolím a Hlohovecko – historické územie s mestom Hlohovec a vinohradníckymi dedinami pri Váhu. Leží v južnej časti Považia, medzi Malými Karpatmi, Považským Inovcom a údolím Váhu.

nicami regiónu. Zámok v Hlohovci po stáročia formoval okolitý kraj – pri ňom vznikla kúpeľná osada Teplice, z ktorej neskôr vznikli Piešťany.

Piešťansko v číslach

Región Piešťansko je kompaktné osídlený s hustotou približne 161 obyvateľov/km². Tvorí ho hustá sieť menších obcí, ktorých prirodzeným zázemím je dvojica okresných miest Piešťany a Hlohovec.

Tradície majú v regióne hlboké korene

Ľudová kultúra v regióne Piešťansko má mimoriadne hlboké korene. **Nález Moravianskej Venuše z obdobia približne 22 800 rokov pred Kristom potvrdzuje prítomnosť umeleckého prejavu už v praveku.** V období Veľkej Moravy patrilo územie k dôležitým centráram raného slovanského osídlenia.

V stredoveku sa prirodzene rozvíjali remeslá, roľníctvo a pltníctvo – poloha pri Váhu umožňovala obchodné spojenie s ďalšími regiónmi.

Vidiecky charakter s bohatým folklórom

Od 19. storočia výrazne posilnilo kúpeľníctvo, no **región si zachoval vidiecky charakter aj bohatý folklór.** Z tohto obdobia pochádza aj **krakovianska paličkovaná čipka**, známa aj za hra-

104 535
obyvateľov

51
obcí

2
okresy

648,3
km²

Mapka regiónu Piešťansko s vyznačenými okresmi Piešťany a Hlohovec

Piešťanský kroj

Piešťanský kroj patrí medzi najvýraznejšie ženské a mužské ľudové odevy na západnom Slovensku. Nosil sa v Piešťanoch aj v okolitých obciach na oboch brehoch Váhu a dodnes je silným symbolom miestnej identity.

Súčiastky kroja

Pre **ženský kroj** sú typické pestrofarebné stuhly, brokáty, čipky a výšivky – niekedy šité aj kovovou niťou. Tvorí ho spodnica a rubáš, bohato riasené a zdobené rukávce, priliehavý živôtik (prucel alebo lajblík), sukňa, zástera a čepiec.

Mužský kroj je jednoduchší a jednotnejší: nohavice (gate), košela, vesta, klobúk. Na sviatočné príležitosti sa dopĺňa výšivkou alebo šujtášom.

Dva krojové štýly v jednom regióne

Na Piešťansku sa prirodzene vyformovali dva hlavné ženské krojové varianty:

- ◆ **krakoviansky** (pravý breh Váhu – Krakovany, Trebatice a okolie) – kroj má výrazné farby, bohaté tvary, silueta je plnšia
- ◆ **piešťanský** (ľavý breh Váhu – Piešťany, Moravany a ďalšie obce) – kroj má jemnejšiu líniovú siluetu, tlmenejší prejav a uhladenejšie tvary

Mužské kroje sú naprieč územím vizuálne podobné, s dôrazom na striedmosť, najmä pri sviatočnom odevu.

Piešťanský kroj je svetový unikát

Ženský piešťanský kroj patril kedysi k **najreprezentatívnejším ľudovým odevom v bývalom Československu**. Bol nosený pri slávnostiach doma aj v zahraničí a oceňovaný pre precíznu výšivku a remeselnú kvalitu.

Piešťanský kroj tvorí:

- biela blúzka – ručne vyšívaná, so zdobenými rukávcami
- priliehavá brokátová vesta výraznej farby
- zástera – čierna, bohato zdobená

Typické sú **výšivky, čipka a pestrofarebné stuhly**.

Každý detail nesie stopu miestneho remesla a estetického cítenia – práve preto zostáva piešťanský kroj dodnes cenenou inšpiráciou pre dizajnérov aj milovníkov folklóru.

◆ Fotografia pôvodného piešťanského kroja pred a po rekonštrukcii

Sviatočný kroj

Ženský sviatočný kroj z Piešťan

✂ Nesie eleganciu dolnovážskeho kraja – ladnú, predĺženú siluetu, ktorá **jemne zvýrazňuje pás**. Farby bývali slávnostné, no dôstojne zladené.

Typické preň sú:

- **rukávce s čipkovaným či madeirovým golierikom**, zdobené partičkou na prednom dieli,
- **prucel – živôtik so špicmi v tvare písmena V**, šitý z brokátu či zamatu, bohato lemovaný farebnými stuhami,
- **zástery bohato riasené**, no s jemnejším, uhladenejším skladaním než na druhom brehu Váhu,
- **čepiec s grgulou** v tvare písmena M alebo W, ktorý korunoval celkový vzhľad ženy.

Mužský sviatočný kroj z Piešťan

Mužský kroj pôsobil jednoducho, no niesol v sebe dôstojnosť a silu:

- **košela s bohatšími rukávmi** a stojatým golierom niesla jemnú bielu výšivku – ako-by v sebe uchovávala svetlo sviatočných nediel,
- **gate** (nohavice) z domáceho plátna či súkna,
- **vesta so šujtášovým šnurovaním** a kovovými gombíkmi.

✂ Sviatočný odev završoval **klobúk a kožená obuv**, ktoré dodávali mužovi hrdý a upravený výraz.

Všedný kroj

Ženský všedný kroj z Piešťan

V každodennom ruchu siahali ženy po jednoduchších kúskoch, no ani tie neboli bez krásy:

- **rukávce** sa šili z pevného konopného plátna,
- **sukne a zástery** boli z dostupnejších látok,
- **zdobenie** bolo skromné alebo úplne chýbalo.

✂ Napriek jednoduchosti si Piešťanky zachovávali **dvojjásterový rubášový typ odevu**, typický pre túto časť kraja.

Mužský všedný kroj z Piešťan

Na každodennú prácu na poli či na hospodárstve sa muži obliekali jednoducho:

- **košela bez výšivky**,
- **gate z konopného plátna**,
- **vesta bez ozdôb** – taká, akú si mohol dovoliť každý gazda.

✂ K práci **patrila jednoduchá obuv alebo bosé nohy**, dotýkajúce sa zeme, ktorá ich živila. Aj v tejto jednoduchosti sa odrážala hrdosť a autenticita piešťanského kroja.

Slovácko

↔ región živých tradícií

Región Slovácko

Slovácko je región, v ktorom sa tradície dodnes nielen zachovali, ale sa ďalej rozvíjajú – v každodennom živote, domácnostiach, obradoch aj krojoch. Patrí medzi najaktívnejšie oblasti ľudovej kultúry v Česku a na Slovensku.

Región sa rozprestiera v juhovýchodnej časti Moravy, na hraniciach Českej republiky a Slovenska. Tvoria ho tieto subregióny:

- Dolňácko:
 - Uherskohradištsko
 - Uherskoostrožsko
 - Veselsko
 - Kyjovsko
 - Uherskobrodsko
 - Bojkovicko
- Luhačovické Zálesí
- Moravské Kopanice
- Horňácko
- Podluží
- Strážnicko
- Hanácké Slovácko

Spája vinohradnícke nížiny pri rieke Morave s pahorkatinami a kopaničiarskymi obcami v Bílých Karpatoch. Geografická pestrosť sa premieta do rozdielov v tradíciách jednotlivých subregiónov – v jazyku, odeve, hudbe aj ľudových zvykoch.

Korene tradície siahajú do minulosti

Slovácko stálo v minulosti na dôležitej križovatke dopravných, obchodných aj kultúrnych ciest. Bolo súčasťou Veľkej Moravy a neskôr významnou oblasťou českého i uhorského stredoveku.

Poloha regiónu prispela k tomu, že stopy slovan-ských tradícií sa tu vo veľkej miere zachovali – miestni obyvatelia boli ich nositeľmi a strážili svoje zvyky a tradície aj v ťažkých časoch.

Folklórna kontinuita tu pretrvala dodnes – nájdete ju v piesňach, odevoch, každodenných zvykoch aj v rozmanitých nárečiach. V mnohých obciach sú prirodzenou súčasťou života miestnych.

Folklór ako súčasť bežného života

Folklór na Slovácku zažijete v prirodzenej podobe na festivaloch, v remeselných dielňach, múzeách, komunitných iniciatívach. Folklór tu nezažijete ako atrakciu, ale ako prejav miestneho života.

Región Slovácko v číslach

Región Slovácko patrí k husto osídleným oblastiam s hustotou osídlenia približne 231 obyvateľov/km². Obce na seba nadväzujú v krátkych odstupoch, krajina pôsobí skôr ako mozaika prepojených sídiel než riedko obývaný vidiek.

 410 000
obyvateľov

 156
obcí

 12
subregiónov

 1777
km²

◊ Mapa regiónu Slovácko s vyznačenými subregiónmi
Spracované podľa: Mapa Slovácka, Romana Habartová, pro knihu Na paletě krojů, 2009

Slovácky kroj

Slovácke kroje patria k najbohatšie rozvinutým a dodnes aktívne udržiavaným tradičným odevom na Morave.

Každá obec má **vlastný rukopis, rozpoznateľný podľa detailov v strihu, výšivke či doplnkoch** — podľa nich možno určiť presný pôvod kroja. Rozdiely sa prejavujú napríklad v rukávcoch: niekde sú veľké a vystužené a dodávajú postavu slávnostný ráz, inde sú menšie a voľnejšie vsadené.

V každodennom živote dominovali **prírodné materiály ako ľan a konope** — praktické, pevné a vhodné na prácu. Na sviatočné príležitosti sa používali brokát, zamat, zdobené stuhy a čipky, ktoré dodávali odevu reprezentatívny charakter.

Typické znaky kroja

Pre Slovácke kroje sú typické:

- výrazné rukávce,
- vrstvené sukne so zásterami,
- typická mužská silueta s košelou, vestou a špecifickým strihom nohavíc.

◊ **Úpravy hlavy, viazanie šatiek a obradné vence** prezrádzajú pôvod aj spoločenský stav nositeľky.

◊ **Zástery a výšivky** majú vlastné vzory a rytmus stehu, typický pre konkrétnu obec alebo majstra.

Slovácky kroj dnes

Kroje boli kedysi prirodzenou súčasťou každodenného života — nosili sa na sviatky, slávnosti a obrady. Dnes sa objavujú najmä pri slávnostiach, vinobraniach a folklórnych podujatiach. Niektoré starobylé kusy sa uchovávajú v múzeách, no tradícia ich nosenia v kultúrnych komunitách stále pretrváva a rastie.

Slovácky kroj zblízka

Slovácke kroje sa vyznačujú výraznou farebnosťou a bohatou výzdobou. Často sa objavujú **odtöne žltej, červenej, modrej a tmavozelenej v kombinácii s bielou dierkovanou výšivkou na ženských rukávcoch**. Farby sú výrazné, ale pôsobia vyvážené v rámci lokálnej a regionálnej estetiky. Každý odtieň má svoje miesto a význam — od všedného dňa až po slávnosté a obradné príležitosti.

Sviatočný kroj

Ženský sviatočný kroj z Uherského Ostrohu

Uherskoostrožský ženský sviatočný kroj patrí medzi najzdobenejšie slovácke kroje. **Typické sú preň lomené vystužené rukávce** a náročná výrezová výšivka, predná sukňa – fertuška s krajkou, obradná šatka, zadné riasené šorce a biele fertuchy.

✂ Hlava je zdobená **úvazom červenej šatky hranatého tvaru alebo obradovým dievčenským vencom**.

Farby sú žiarivé, výšivky čerpajú z miestnych motívov a čipka je prítomná takmer na každej časti kroja.

Mužský sviatočný kroj z Uherského Ostrohu

Mužský sviatočný kroj je výrazný v siluete a detailoch.

Typicky ho tvoria:

- **biela košeľa s bohatými rukávmi** s pestrou plochou výšivkou,
- **tmavá vesta** s oranžovým výšivkovým cifrovaním a strapcami, do chladnejšieho počasia **biely kabátik – lajbl**,
- **tmavšie gate** – nohavice,
- **klobúk** s vonicou a kohútími perami.

✂ Kroj dopĺňajú ozdobné opasky a pri sviatočných príležitostiach a v zime rôzne kabáty – haleny.

Všedný kroj

Ženský všedný kroj z Uherského Ostrohu

V každodennom živote nosili ženy jednoduchšie varianty kroja:

- namiesto rukávcof sa dnes na všedné dni nosia **blúzky nazývané jupky**,
- **jednoduchšie látky**,
- **skromnejšie zdobenie**,
- **rôzne šatky**.

✂ Napriek tomu zostal zachovaný charakteristický strih rukávcof, vrstvenie aj zástera.

Mužský všedný kroj z Uherského Ostrohu

✂ Vo všedné dni nosili muži:

- **jednoduchšiu košeľu** s menej náročným vyšívaním,
- **plátené gate** – tŕaslavice,
- **praktickú obuv**.

Podujatia

V regiónoch Piešťansko a Slovácko je folklór prirodzenou súčasťou života. Počas celého roka sa tu konajú remeselné trhy, vinobrania, sezónne slávnosti, vystúpenia dychových hudieb či cimbaloviek.

Prehľad najvýznamnejších folklórnych podujatí na Piešťansku a Slovácku:

Piešťansko

-
Drahovská kosa
Máj, Drahovce
-
Folklórne slávnosti Krakovany – Za krakovskú bránu
Jún, Krakovany
-
Nádvorie čarovných nití
Jún, Trnava
-
Trnavská brána
Jún, Trnava
-
Medzinárodný folklórny festival Myjava
Jún, Myjava – Kopanice
-
Annabál
Júl, Piešťany

Slovácko

-
Festival masopustných tradíc Fašank
Február, Strání
-
Jízda králů Kunovice
Máj, Kunovice
-
Jízda králů Vlčnov
Máj, Vlčnov
-
MDFF Kunovské léto
Jún, Kunovice
-
MFF Strážnice
Jún, Strážnice
-
Víkend památkových domků
Jún, Strání
-
Kopaničářské slavnosti
Júl, Starý Hrozenkov
-
Slovácké slávnosti vína a otevřených památek
September, Uherské Hradiště
-
Slovácký festival chutí a vůní, Skanzen Rochus
September, Skanzen Rochus – Uherské Hradiště
-
Slovácko v tradici
November, Uherské Hradiště

Zážitky

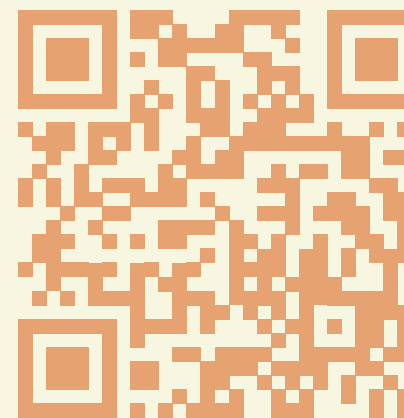
Na Piešťansku a Slovácku môžete folklór zažiť zblízka. Navštívte remeselné dielne, folklórne programy alebo etnografické múzeá.

Piešťansko

- 1 **Etnografická expozícia Vlastivedného múzea Hlohovec**
Hlohovec, celoročne
- 2 **Etnografická expozícia Balneologického múzea Imricha Wintera**
Piešťany, celoročne
- 3 **Múzeum Za krakovskú bránu**
Kraľovany, celoročne
- 4 **Ateliér drôtu Piešťany**
Piešťany, na vyžiadanie
- 5 **Hop a chill výlety**
Piešťany, na vyžiadanie

Slovácko

- 6 **Slovácké muzeum**
Uherské Hradiště, celoročne
- 7 **Muzeum J. A. Komenského**
Uherské Hradiště, celoročne
- 8 **Skanzen Strážnice**
Strážnice, celoročne
- 9 **Skanzen Rochus**
Mařatice – Uherské Hradiště, celoročne
- 10 **Lidové tradice a řemesla**
Uherský Ostroh, celoročne

Naskenuj pre viac informácií o zážitkoch v regiónoch

Cesta kroja

Táto brožúra vznikla ako výstup malého projektu s názvom Kroj ako inšpirácia, s kódom projektu FMP/KCR/01/020_SK financovaného zo zdrojov programu Interreg Slovensko – Česko 2021 – 2027 (Fond malých projektov).

Bezplatná publikácia.

Výhradnú zodpovednosť za obsah tejto publikácie nesú jej autori a nedá sa stotožniť s oficiálnym stanoviskom Európskej únie.

KIRA, n. o., Krajská inovačná a rozvojová agentúra

Trnavského kraja, Starohájska 6868/10, 917 01 Trnava, Slovensko

Tel.: +421 903 249 948

E-mail: info@kira.sk

www.kira.sk

Rezort Piešťany, Oblastná organizácia cestovného ruchu

Spoločenské centrum, Kúpeľný ostrov 4445/13, 921 01 Piešťany, Slovensko

E-mail: office@rezortpiestany.sk

www.visitpiestany.sk

Region Slovácko, Sdružení pro rozvoj cestovního ruchu

Masarykovo nám. 21, 686 01 Uherské Hradiště, Česká republika

E-mail: info@slovacko.cz

www.slovacko.cz

Interreg

Spolufinancovaný
Európskou úniou

FOND MALÝCH
PROJEKTOV

ER BBK
EUROREGION BÍLÉ - BIELE KARPATY

Slovensko – Česko

Partneri projektu

KIRA
KRAJSKÁ
INOVACNÁ
ROZVOJOVÁ
AGENTÚRA

LIDOVÉ
TRADICE A
ŘEMESLA

Partneri

TT SK
TRNAVSKÝ
SAMOSPRÁVNÝ
KRAJ

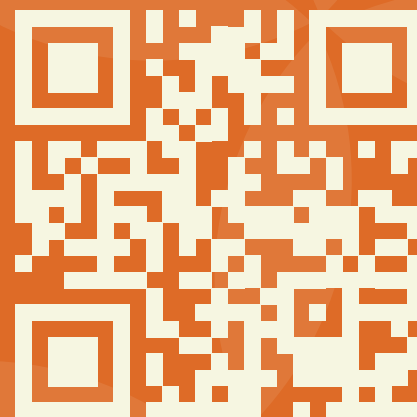
Uherský
Ostrov

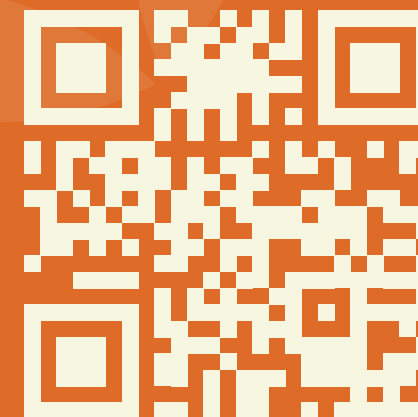
SLOVÁCKO

PIEŠŤANY
REZORT

cestakroja.sk

cestakroje.cz

Cesta Kroja

Interreg

Slovensko – Česko

Spolufinancovaný
Európskou úniou

FOND MALÝCH
PROJEKTOV

ER BBK
EURORÉGIÓN BÍLÉ-BIELE KARPATY

**K I
RA** KRAJSKÁ
INOVAČNÁ
ROZVOJOVÁ
AGENTÚRA

SLOVÁCKO

PIEŠŤANY
REZORT